

EXPUNERE DE MOTIVE

Propunere legislativă pentru completarea Legii nr. 550/2004 privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române

Legea privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române reprezintă cadrul normativ în materie și stabilește modul în care forțele de ordine trebuie să intervină pentru a menține sau pentru a restabili ordinea în spațiul public. Acest act normativ trebuie să fie adaptat la evoluțiile din societate și să corespundă realităților sociale pe care le reglementează. Forma sa actuală trebuie urgent îmbunătățită astfel încât să împiedice eventualele abuzuri care subminează încrederea cetățenilor în această instituție, dat fiind că Jandarmeria are atribuții extrem de importante în apărarea ordinii și liniștii publice, precum și a drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor.

Din acest motiv, actele normative în vigoare trebuie să fie bine formulate, să fie complete și exhaustive, cuprinzând cât mai multe ipoteze și situații care se pot întâlni în practică, iar întregul proces de legiferare trebuie să fie făcut cu consultarea instituțiilor și ministerelor de resort, precum și a specialiștilor de care depinde modul în care prevederile legale sunt puse în practică.

Din păcate, în România au existat situații care au clătinat încrederea cetățenilor în Jandarmerie și au pătat imaginea și prestigiul acestei instituții. Cel mai recent și mediatizat caz este mitingul diasporei din 10 august 2018, când a existat o intervenție nejustificată și disproporționată în forță a jandarmilor, iar mulți protestatari pașnici au fost victime. Procedeele de imobilizare și constrângere utilizate, precum și modul în care au intervenit forțele de ordine, au rămas nejustificate până în prezent și au reprezentat un temei fără echivoc pentru derularea de anchete și pentru deschiderea de numeroase dosare penale pentru făptuitori.

Astfel, în loc să fie izolate și scoase din mulțime persoanele turbulente, jandarmii au folosit gaze iritant-lacrimogene împotriva tuturor celor prezenți, fără avertismente și somații repetate, cu mesaj vocal, nu doar cu semnale luminoase și sonore, după cum prevede legea. Din nefericire, protestul s-a soldat cu sute de răniți și cu un deces, bilanț regretabil care a inclus și numeroși protestatari pașnici, neînarmați, precum și alte categorii vulnerabile de persoane aflate în mulțime.

Substanțele iritant-lacrimogene au afectat starea de sănătate a participanților la manifestație, mulți dintre aceștia ajungând la spital cu diverse afecțiuni la ochi, dureri puternice de cap, stări de greață și de amețală. Aceste stări au continuat și în zilele următoare, iar Jandarmeria Română a refuzat mult timp să vină cu clarificări privind tipul de substanțe iritant-lacrimogene care au fost folosite.

Mai grav, aceste gaze lacrimogene au fost folosite și împotriva femeilor și copiilor, cu încălcarea articolului 36 din Legea 550/2004 care „interzice folosirea mijloacelor prevăzute la art. 29 împotriva femeilor cu semne vizibile de sarcină, împotriva persoanelor cu semne vădite de invaliditate și împotriva copiilor, cu excepția cazurilor în care aceștia înfăptuiesc un atac armat ori în grup, care pune în pericol viața sau integritatea corporală a uneia ori a mai multor persoane”.

Pentru a împiedica astfel de abuzuri pe viitor și pentru a asigura respectarea principiului proporționalității, considerăm necesară completarea legii sus-menționate cu o serie de prevederi care să detalieze modul gradual în care pot fi folosite mijloacele de imobilizare sau de constrângere, prin instituirea unei ordini de folosire a acestora, astfel încât să nu se mai treacă în mod arbitrar dincolo de necesitățile reale pentru imobilizarea persoanelor turbulente sau agresive ori pentru neutralizarea acțiunilor ilegale.

Pentru a asigura proporționalitatea dintre intervenția jandarmilor și pericolul pe care îl prezintă persoanele turbulente, agresive sau acțiunile ilegale aflate în desfășurare, se vor lua în considerare, în primul rând, natura armamentului din dotare la care apelează forțele de ordine, precum și numărul de persoane care pot fi afectate de mijloacele de constrângere și de imobilizare. Mijloacele care vizează un număr mai mare de persoane pot fi mai intruzive din cauza razei mari de acțiune, dar sunt considerate mai puțin periculoase decât alte arme ce pot avea efecte letale sau pot

provoca vătămări grave și care trebuie utilizate doar după ce se epuizează celelalte căi și metode de constrângere sau imobilizare, prevăzute la art. 29 din lege.

Așadar, **doar dacă celelalte mijloace** de constrângere sau de imobilizare a persoanelor turbulente sau agresive ori de neutralizare a acțiunilor ilegale prevăzute la art. 29 **au rămas fără rezultat** (spre exemplu, utilizarea de cătușe, dispozitive sonore și luminoase, mijloace blindate, cai și câini de serviciu etc.), trebuie să se respecte următoarea **ordine de folosire**: bastoane de cauciuc sau tompfe, bastoane cu energie electrostatică, jeturi de apă, iar în cazuri mai grave, dispozitive cu substanțe iritant-lacrimogene, arme albe, arme cu glonț de cauciuc, arme de foc din dotare.

Această ordine legală nou introdusă are un dublu avantaj atât pentru forțele de ordine, cât și pentru ceilalți cetățeni. În primul rând, forțele de ordine sunt supuse zilnic unei mari presiuni sociale, iar așteptarea generală a societății este ca acestea să acționeze extrem de rapid pentru restabilirea ordinii publice, dar în același timp, proporțional cu atacul și cu gravitatea situației operative și totodată cât se poate de obiectiv și gradual. Prin introducerea în lege a unei ordini de folosire a mijloacelor de protecție și imobilizare, legiuitorul stabilește o scară a pericolozității, luând în considerare criterii precum natura armamentului, efectele sale și numărul de persoane care pot fi afectate de utilizarea acestor mijloace de constrângere și de imobilizare.

În al doilea rând, instituirea acestei ordini de folosire a armamentului este utilă și cetățenilor care se vor responsabiliza știind că în funcție de acțiunile lor, forțele de ordine pot utiliza mijloace de protecție și imobilizare mai severe și intruzive. Astfel, aceștia vor fi mai informați înainte de a participa la adunări publice și la orice fel de mitinguri și proteste și vor încerca să adopte o conduită civică corespunzătoare cunoscând mijloacele de protecție și imobilizare și efectele lor.

Cu toate acestea, obligativitatea folosirii în ordinea legală prestabilită a mijloacelor de constrângere și imobilizare a persoanelor turbulente ori agresive nu poate fi întotdeauna aplicată cu succes pentru a restabili ordinea publică. Așadar, această ordine se impune doar ca **regulă generală**, însă, **în cazuri excepționale, care sunt apreciate astfel de către forțele de ordine în funcție de evoluția situației operative, de pericolozitatea persoanelor agresive sau turbulente, precum și de dotările pe care forțele de ordine le au la dispoziție, ordinea de folosire a mijloacelor de**

protecție și de imobilizare poate fi diferită, dar cu respectarea în continuare a principiului proporționalității.

Este foarte important să se prevadă ca înainte de folosirea mijloacelor de protecție și de imobilizare enumerate la art. 29, dar și potrivit ordinii legale de utilizare, să se procedeze la îndepărtarea din mulțime a femeilor cu semne vizibile de sarcină, a persoanelor cu semne vădite de invaliditate și a copiilor, întrucât legea interzice aplicarea acestor mijloace împotriva persoanelor vulnerabile menționate. Totodată, înainte de utilizarea jeturilor de apă, a dispozitivelor cu substanțe iritant-lacrimogene, a armelor cu glonț de cauciuc sau armelor de foc, trebuie să se facă o nouă somație, pe lângă avertismentul și cele două somații prevăzute la art. 32.

Pentru ca avertismentul și somațiile să fie percepute de toți participanții, forțele de ordine au **obligatia de a face vizibile pentru întreaga mulțime acele semnale luminoase utilizate, precum și de a se asigura că dispozitivele sonore și mijloacele de amplificare sonoră folosite pentru avertizare și somare sunt perfect funcționale astfel încât să transmită mesajul către toate persoanele.**

Totodată, pentru a nu exista un dezechilibru de forțe care să fie neconform necesității și realității situației operative aflate în desfășurare, **se interzice folosirea oricărui mijloc de intervenție în forță împotriva participantului care este deja imobilizat sau cu mâinile ridicate ori se află la sol cu mâinile la vedere sau care nu prezintă în mod evident niciun pericol pentru viața sau integritatea corporală a altor persoane.**

Prin prezenta propunere, se instituie în sarcina jandarmului obligația ca în **cel mai scurt timp să solicite serviciilor medicale de urgență și prim-ajutor acordarea de asistență și îngrijire medicală pentru persoanele rănite în urma utilizării de substanțe iritant-lacrimogene, precum și a celorlalte mijloace de constrângere și imobilizare prevăzute la art. 29 din lege.**

Reprimarea brutală a unui protest pașnic necesita o serie de clarificări imediate din cauza consecințelor grave produse asupra sănătății persoanelor care au participat la această manifestare publică, precum și a încălcării dreptului protestatarilor la libera exprimare, în condițiile legii. Totuși, cel mai grav a fost faptul că denumirea substanțelor iritant-lacrimogene folosite la mitingul din 10 august nu a fost cunoscută nici măcar de

medicii care au tratat victimele ce au prezentat afecțiuni și a căror sănătate a avut de suferit.

Dincolo de faptul că au rămas neclare cronologia faptelor și evenimentelor din acea zi, precum și alte aspecte de interes (spre exemplu, care sunt persoanele ce au monitorizat și coordonat întreaga activitate a Jandarmeriei Române, care au fost ordinele date la protest, cine le-a emis și care au fost motivele intervenției în forță ale organelor Jandarmeriei), nu se cunoaște nici măcar ce arme, gaze și cantități au fost folosite împotriva mulțimii de protestatari. Raportul privind evenimentele a fost clasificat ca secret de serviciu.

Dat fiind că dreptul la sănătate este garantat în Constituția României, dar și de numeroase tratate și acte normative care se încadrează în legislația europeană și internațională, considerăm necesară și utilă introducerea unei noi prevederi care să oblige Jandarmeria Română ca, în situația în care este imperativă folosirea unor asemenea substanțe iritant-lacrimogene, să includă în mesajele de avertisment și de somație privind dispersarea manifestației și **informații privind denumirea și componenta substanțelor folosite, precum și privind efectele pe care acestea le pot avea asupra sănătății persoanelor.**

În alte state membre ale Uniunii Europene, intervențiile în forță ale Jandarmeriei și ale forțelor de ordine se fac de asemenea cu utilizarea, atunci când situația o impune, a substanțelor iritant-lacrimogene și a altor mijloace care pot să afecteze un număr mare de oameni. Nu se poate nega utilitatea lor în anumite cazuri extreme și se justifică existența lor în dotarea jandarmilor, atâta timp cât gazele și armele sunt cele autorizate și obținute conform legilor în vigoare și se respectă principiul proporționalității.

Totuși, este important să se respecte strict dispozițiile legale și să se evite abuzurile care aduc grave prejudicii cetățenilor. Instituțiile și autoritățile statului român trebuie să apere drepturile și libertățile cetățenilor, iar Jandarmeria Română trebuie să-și desfășoare „activitatea în interesul cetățenilor”, respectând legea.

Din aceste considerente, am inițiat prezenta propunere legislativă pentru completarea Legii nr. 550/2004 privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române, pe care o supunem spre dezbatere, analiză și adoptare colegilor parlamentari.

În numele inițiatorului:

Matei-Adrian Dobrovie – Deputat PNL

**Lista susținătorilor Propunerii legislative – LEGE pentru modificarea și completarea
Legii nr. 550/2004 privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române**

NR.	DEPUTAT	SEMNĂTURĂ	PARTID
1.	Dobronie Matei		PNL
2.	ROMAN FODIN		PNL
3.	BICA DANCE		PNL
4.	BULIB CORIHI		PNL
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			
11.			
12.			
13.			
14.			
15.			
16.			
17.			
18.			
19.			